

Kaivokset kaavoissa: strategisen yleiskaavan ja Ruka-Kuusamo matkailualueen osayleiskaavan suhteesta

Ismo Pölönen, dos.
Itä-Suomen yliopisto
Kuusamon strategisen yleiskaavan kommenttiseminaari,
18.8.2015, Kuusamo

UNIVERSITY OF
EASTERN FINLAND

Tarkastelukohteet ja -kysymykset

- Strategisen yleiskaavan (luonnos) ja Ruka-Kuusamo matkailualueen osayleiskaavan (2. ehdotus) lähtökohdat ja keskinäissuhteet kaivostoiminnan osalta.
- Miten Kuusamon kaupunki voi varmistaa strategisen yleiskaavoituksen tavoitteiston toteutumisen Ruka-Kuusamo matkailualueen osayleiskaavassa kaivostoiminnan osalta?
- Matkailualueen osayleiskaavan asiakirjojen selkeyttämistarpeet.

Strategisen yleiskaavan lähtökohdista kaivostoiminnan osalta

- Strateginen yleiskaava on tavoitteistonsa ja sisältönsä perusteella kaava, jossa nimenomaisesti tarkastellaan mm. maankäytön suunnitteluun liittyviä edellytyksiä kaivostoiminnan osalta.
- Kaavaselostusluonnoksen s. 38 mukaan:
- *”...Keskeisin asia on ratkaista kaivostoiminnan suhde luonnonympäristöön ja matkailukeskukseen. Selkeintä olisi määrittää reunaehdot kaivostoiminnalle: kyllä, ehkä ja ei alueet. Asia tulee nyt ratkaista periaatteellisella tasolla, ettei Kuusamon luontomatkailuimagoon haitallisesti vaikuttavia kaivoskiistoja tarvitsisi käydä jokaisesta hankkeesta erikseen.”*

Strategisen yleiskaavan lähtökohdista kaivostoiminnan osalta

- Rukan ympäristö määritetty kaavamerkintöihin liittyvän valtakunnallisesti ja kansainvälisesti merkittäväksi matkailun ydinalueeksi rm-1, jolla kaivos-, rikastus- ja jalostustoiminta on merkinnän **kuvauksen** mukaan kielletty.
- Merkintöjen kuvaukset ohjaavat tulkintaa, mutta oikeudelliselta asemaltaan heikompia suhteessa varsinaisiin kaavamääräyksiin.
- Kaivostoiminnan nimenomainen kieltäminen kaavamääräyksillä olemassa olevien kaivospiirien alueella oikeudellisesti ongelmallista.
 - Näidenkin alueiden osalta mahdollista päätyä siihen, ettei kaivostoimintaa voida osoittaa kaavoissa ko. alueille => vaikuttaa lupamenettelyjen kautta toimintojen sallittavuusharkintaan.
- Lisäksi ympärillä laajempi matkailun ja virkistyspalvelujen alue vr-1, missä kaavamerkinnän kuvauksen mukaan kaivoslain mukainen rikastus ja jalostus ei ole sallittua, mutta louhiminen voidaan sallia tietyin ehdoin.

Kaavojen välisistä suhteista

- Kaavamääräyksen (1.) mukaisesti strateginen, oikeusvaikutteinen yleiskaava ei syrjäytä aiemmin vahvistettuja oikeusvaikutteisia yleiskaavoja.
- Mikäli Kuusamo haluaa varmistaa strategisen yleiskaavoituksen linjausten välittymisen tehokkaasti kaavoihin ja lupamenettelyihin, kaivostoiminnan sijoittamisedellytyksiin vaikuttavat muut yleiskaavat on perusteltua laatia (tai viimeistellä) strategisen yleiskaavan voimaantulon jälkeen.
 - Kyse on osaltaan kaavojen laatimis- ja hyväksymisjärjestyksen johdonmukaisuudesta ja hyvästä kaavoituskäytännöstä.

Ruka-Kuusamo matkailualueen osayleiskaavaehdotus

- Kaavakartalla vanhan kaivoslain mukaiset kaivospiirit on osoitettu **kvp** -merkinnällä.
- Merkinnän kuvaus: ”osoitettu kaivoslain (503/1965) mukainen kaivospiiri. Merkintä ei mahdollista kaivostoimintaa eikä täytä kaivoslain (621/2011) 47 §:ssä mainittuja maankäytön suunnittelulle asetettuja vaatimuksia. Kaivoshankkeiden toteuttamisesta päätetään niihin liittyvissä lupamenettelyissä kuten ympäristönsuojelulaissa ja kaivoslaissa edellytetään.”
- Tarkoitettu informatiiviseksi erityisominaisuusmerkinnöiksi (ei aluevarauksiksi), mikä olisi perusteltua mainita myös kaavaselostuksessa merkinnän luonteen selventämiseksi eri osapuolille.
- Osayleiskaava-asiakirjoissa perusteltua viitata myös strategiseen yleiskaavaan (esim. toteamalla, että kaivostoiminnan kaavallisia edellytyksiä tarkastellaan tulevassa strategisessa yleiskaavassa).

Ruka-Kuusamo matkailualueen osayleiskaavaehdotus, kaavaselostus

- *S. 48–49: ”Tulevan kaivostoiminnan aluetarpeita varten muodostetaan hakemuksesta erillinen kaivospiiri. Toiminnanharjoittajan tulee hakea kaivospiiritoimitusta työ- ja elinkeinoministeriöltä. Hakemuksen tulee sisältää yksilöity ja yksityiskohtainen tieto esiintymästä, sen hyödynnettävyydestä ja kaivostoiminnan harjoittamisesta. Hakijalla tulee olla aluetta koskeva valtaus ennen kaivospiirin hakua. ”*
- Tulevasta kaivostoiminnasta puhuminen aiheuttaa epäselvyyttä, sillä toisessa kaavoitustyössä (strateginen yleiskaavoitus) samanaikaisesti arvioidaan kaivostoiminnan kaavallisia edellytyksiä.
- Kaivospiirejä ei perusteta uuden kaivoslain järjestelmässä.
- Valtaus (nyk. malminetsintälupa) ei ole kaivosluvan hakemisen edellytyksenä kaivoslain järjestelmässä.

Päätelmät

- Strategisen yleiskaavan tavoitteiston ja ohjausvaikutuksen toteutumisen kannalta selkeimpänä ja varmimpana ratkaisuna matkailualueen osayleiskaavaprosessiin hyväksyminen vasta strategisen yleiskaavan voimaantulon jälkeen.
- Kaavojen välisiä suhteita voidaan lisäksi selkeyttää osayleiskaava-asiakirjoissa seuraavasti:
 - 1) viittaus strategiseen yleiskaavaan kaivostoiminnan osalta (kaivostoiminnan kaavallisia edellytyksiä tarkastellaan strategisessa yleiskaavassa)
 - 2) selventäminen myös kaavaselostuksessa, ettei yleiskaavassa osoiteta kaivostoimintaan alueita eikä kaavassa ole arvioitu kaivostoiminnan maankäytöllisiä edellytyksiä

A scenic sunset over a lake. The sun is low on the horizon, creating a bright glow and a long, shimmering reflection on the water. The sky is a mix of blue and orange. In the foreground, there are large, dark rocks. To the right, there is a forest of tall trees. A small boat is visible on the water near the shore.

Kiitos!